1937 ий
5
ДЭКАБРЬ
№ 91 (375)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган

Вийан лийжэ Сталинский Конституций!

СТАЛИН—РОДНОЙ АЧАНА!

Морорэштын пэлэдын кугу мландына
Куанэн кэчэ лэктын модэш,
Эн моторын пайрэмыш чийэн лэктына,
Мэ сайлаш кайэна ик вэрэш.

ПРИПЭВ:
Кидыштэ солык, радыштэ муро
Шӱм тич йолга кэчына.
Эн вийан лийжэ Сталинский курым
Сталин—родной ачана!

Курымлан мландынажэ мыланна пуалтын
Ышкэнан лий чодра, пасуна
Эн уста кандидат дэпутатыш возалтын
Тыланэт пуэна мэ йӱкнам!

Кидыштэ солык, радыштэ муро
Шӱм тич йолга кэчына.
Эн вийан лийжэ Сталинский курым
Сталин — родной ачана!

Палэна, тый, элнажым эн сылнын ышталын,
Сэнымашкэ кондальыч мэмнам,
Шошым сай кэчэ гай куанэн йӧраталын,
Тыланэт пуэна мэ йӱкнам.

Кидыштэ солык, радыштэ муро
Шӱм тич йолга кэчына.
Эн вийан лийжэ Сталинский курым
Сталин—родной ачана!

Шакшэ шэм тушман дэч пыдалал налынат
Тӱньамбалсэ эн кугу элнам.
Садылан тый улат, мэмнан дэч кандидат,
Тыланэт пуэна мэ йӱкнам.

Кидыштэ солык, радыштэ муро
Шӱм тич йолга кэчына.
Эн вийан лийжэ Сталинский курым
Сталин — родной ачана!

Ожнысэк пийалнам мэ кычалын улына
Мун шуктэн улына пийалнам,
Шӧртньӧ кэчэ, родной Сталин вождь, ачана
Тыланэт пуэна мэ йӱкнам.

Кидыштэ солык, радыштэ муро
Шӱм тич йолга кэчына.
Эн вийан лийжэ Сталинский курым
Сталин — родной ачана!

И. Стрэльников.

ЭРЭ ИЛЫМЭТ ВЭЛ ШУЭШ

Пэлэдыш аршаш гай мотор у вургэмым
Рэспублик столицэ чийэн.
Мурэн ик колон дэн лэкна мэ урэмыш
А муро шулдыраҥгын шарлэн.

Могай вий пэш шокшын ӧндальэ мэмнажым
Кӧ тудым кэртэш гын чарэн?
Вэт тидэ мэмнан Конституций шӱмнажым
Тынар куанымашыш кондэн!

Мэ у Конституцийын кажнэ шомакшым
Моткоч куанэн ваш лийнна!
Вэт тудо пэш шэргэ правам да пийалым
Курмэшлан кондэн мланна!..

Элэм Бэлорусс гыч Амурыш шумэшкэ
Пэлэдын, волгалтын кумдан.
Тыгай эпопэйым мый пэрвой курмэшэм
Лопка Эс—Эс—Эрыштэ ужам!

Завод дэн, гигант дэн, колхоз дэн тӱрлалтын
Тӱньалан эн чаплэ элэм!
Ола дэн йалнажэ ваш кидым кучалын
У рэльсышкэ лэктыч сэнэн!

Йыр-ваш илышнажэ сат сэмын пэлэдын
Эрэ илымэт вэл шуэш!
Куш Сталин вӱда гын, чылан, ик йэҥ сэмын
Мэ рӱж лэктына ик вэрэш!

Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчым
Мэ пэш йывыртэн вучэна!
Мэ элын прэданный, ӱшанлэ йэҥ вэрчын
Йӱкнажым чылан пуэна!

Васьа Рожкин.

Эрык дэн пийалым пушо Конституций

Тачә Сталинский Конституций кәчә. 1936 ий 5 дәкабрьыштә Чрәзвычайнә VIII-шә Всәсойузный Совәт сйәзд Сойуз Совәт Социалист Рәспубликын Конституцийжым пәнгыдәмдән. Тидә кәчым СССР-ысә пӱтынь шәмәр калык кугу куанымаш дәнә паләмда, коммунист партийлан дә Конституцийын творәцшә — кугу Сталинлан мучашдымын прәданнә улмыжым ончыкта.

Мәмнан әлыштә Сталинский Конституций пӱтынь Совәт молодьожлан, тыгак чыла шәмәр калыклан политик дән экономик шотышто пәш кугу правам пуән. Сталинский молодьожлан ончыко кайаш чаплә корно кумдан волгалтын. Тунәмаш әрык, пашам ышташ, канаш права. Совәт молодьож 18 ийаш гычак сайлән да государстввннә пашаш сайлалтын кәртәш. Нинә правам Октьабрь Социалистичәский рәвольуций дәнә кучәдал налмә да Сталинский Конституцийәш шӧртньӧ бук ва дәнә возән шындымә.

Тыгай права нымогай капиталист государствыштат ик фашист әлыштат укә. Фашизм молодьожым капиталын кулышкыжо савыра, тушто молодьожлан ик правам гына пумо—тидә кул лийаш да шужән колаш.

Мәмнан пәләдшә социалистичәский государствын Конституцийжә чыла тыгыдә нацийлан шкә әрыкшә дәнә кушкаш да вийаҥгаш правам пуән. Сталинский Конституций почәш Марий областьна рәспубликыш савырнән. Мәмнан рәспубликын у Конституций вәгызәш ыштымә шкәнжын Конституцийжә уло. Тидә марий калыклан куанымаш дән чап лийын шога.

Троцкист, бухаринәц да буржуазнә националист кашак марий калыкын тыгай кугу праваштым шупшын налнәшт ыльә. Коммунист партийын вуйлатымыжә почәш мә нуно шакшә кашакым кырән шалатышна да ончыкыжымат разоблачитләна.

Чыла комсомоләц, пӱтынь молодьож вӱрым йоктарән, кучәдал налмә әрык дән правам чот аралыш аш улыт. Тидлан политик шинчымашым нӧлталаш, рәвольуционно шижмашым пӱсәмдаш кӱләш. Чыла вәрә Сталинский Конституций нәргән умландарымашым вийан ыштыман. У Конституцийым шәмәр калык раш палыжә.

Вашкә Вәрховный Совәтыш сайлымә кәчә—12 дәкабрь шуәш. Тидә кәчылан чыла могырымат партий дән правитәльствын трәбытлымышт сәмын йамдылалтман.

Пийалан рвэзэ улам

Мый 1917 ийыштә Октьабрь дәнә пырльа шочынам.

Мыйын илыш корнәм кӱчык гынат, но тудо вәсәла. Тидә 20 ий илымә коклаштәм шуко куанымаш лийын.

Мыйын ачый-авый тунәмдымә улыт. Нунылан кугыжан власть тунәмаш әрыкым пуән огыл. Нуно шуко йӧсым ужыныт, шинча вӱдыштымат шагалак огыл йоктарәныт. Мыйын илыш корнәм йӧршын вәс тӱрлӧ.

Кызыт мый пәдинститутыш тунәмаш пураш йамдылымә курсышто тунәмам. Вашкә высший школыш тунәмаш пурәм. Туныктышо лийаш мый әша сәмиләткыштә тунәммә годымак шонәнам ыльә. Кызыт шонымашәм шуктәлтәш. Институтым тунәм пытарымәкәм, пийалан совәт йоча-шамычым коммунист шӱлыш дәнә воспитатлаш тӱҥалам.

1934 ийыштә Ләнинский комсомолыш пурышым.

С. ГРИГОРЬЙӘВ.

Комсомол мланәм политик шинчымашым нӧлталаш полшыш да общәствәннә паша ышташ туныктыш.

Мланна, совәт әлын пийалан молодьожшылан, канашат кугу права пуалтын. 1934 ийыштә пионьәр вожатыйлан пашам сай ыштымәмлан, мыйым пионьәр санаторийыш канаш колтышт.

Мәмнан Совәт молодьожлан гына тунәмаш, паша ышташ, канаш права пуалтын. Совәт молодьож гына тыгай пийалан да вәсәла жапыштә ила. Тидә кугу правам да вәсәла, пийалан илышым мланна Ләнин-Сталин партий пуән.

Вашкә Вәрховный Совәтыш сайлаш тӱҥалына. Вәрховный Совәтыш сайлымә кәчым пәш куанән вучәм. Тидә кәчын шкә йӱкәм Ләнин-Сталин партийлан прәданнә йәҥ-шамычлан пуәм.

С. Григорьйәв.

181

СТАЛИНСКИЙ КОНСТИТУЦИЙЫМ ПРИНИМАТЛЫМЭ ГОДЫМ

(Чрэзвычайнэ VIII-шэ Всэсойузный Совэт сїэздын дэлэгатшэ А. КАРАЧАРОВ йолташын статьаж гыч)

Сталинский Конституцийым приниматлышэ Чрэзвычайнэ VIII-шэ Всэсойузный Совэт сїэзд нэргэн,

туштo Сталин йолташын у Конституций проэкт нэргэн доклад ыштымыжым ныгунамат мондаш ок лий Сїэздыштэ улмо кэчэ шамыч, Сталинский Конституцийым приниматлымэ жап—мондыдымашлык историчэский кэчэ лийын шога. Сталин йолташын прэзидиумыш лэкмыжым пэш сайын шарнэм. Дэлэгат да уна шамыч калыкын вождьшым кужун совым кырэн, шокшын вашлийыч.

Сталин йолташын да тудын лишыл соратникышт Молотов, Каганович, Ворошилов, Калинин да моло йолташмытынат куанымашан илыш тўсышт мэмнан социалистичэский отэчэствым пэлэдышан элыш савырашлан эша шуко ий паша ыштышашлыкыштым ончыкта.

Сталин йолташ пэш раш социализмын сэнгымыжэ да кугу совэт дэржавын у Конституцийжэ нэргэн докладым ыштыш. Чыла дэлэгат, уна-шамыч Сталин йолташын ойлымо ик мутшымат колдэ кодаш огыл маныт, чыланат пэш шып колыштыч. Шэмэр калык вождьын кажнэ мутшо мэмнан социалист родинын сэнгымашыжым, пэлэдмашыжым у Конституцийэш энгыдэмдалтмашым ончыктат.

Сїэздыштэ кажнэ дэлэгатын настройэньыжэ пэш чот нöлталалтын ыльэ. Чылаштынат трибуныш лэктын, у Конституций нэргэн, тыгыдэ нацийын кушмышт дэн пийалан да зажиточный лиймышт нэргэн ойлымышт шуэш.

Вэт Казак, Киргиз, Йакут да ожно, кугыжан Российыштэ пызырналт илышэ моло национальность-шамычлан, тыгак чыла шэмэр калыклан у Конституций эша кугу правам пуа.

Мэмнан дэнэ гына чыла наций иза - шольо сэмын кэлшэн илат. Социализм кугу элыштэ шэмэр калык кугу праван, шкэ эрыкшэ дэнэ ила, пашам ышта, тунэмэш, кана. Тидым чылажымат кугу Октьабрьский рэвольуций, Сталинский Конституций пуэн.

МОСКВА—КРЭМЛЬ

(Чрэзвычайнэ VIII-шэ Всэсойузный Совэт Сїэздын дэлэгиткажэ Иванова Марйа дэнэ кутырымаш гыч)

Иванова йолташ.

Комсомолка Иванова Марйа Шэрнур МТС-ын ик ончыл трактористкажлан шотлалтэш. Тудым 1936 ийыштэ Марий Область Чрэзвычайнэ XI шэ Совэт сїэзд Москошко Чрэзвычайнэ VIII-шэ Всэсойузный Совэт сїэздыш дэлэгатлан колтэн. Иванова М. 1936 ий 5 дэкабрьыштэ сїэздын моло дэлэгатшэ дэнэ пырльа тўньаштэ эн дэмократичнэ, эн куатан Сталинский Конституцийым приниматлаш йўклэн.

Тидэ историчэский сїэзд нэргэн, сїэздыштэ у Конституцийым шочыктышо кугу Сталин да тудын лишыл соратникшэ шамыч нэргэн тудо тыгэ ойла:

— Чрэзвычайнэ VIII-шэ Всэсойузный Совэт сїэзд 25 нойабрьыштэ кастэнэ почылто. Сїэздым Михаил Иванович Калинин йолташ почо. Тудым, дэлэгат-шамыч пэш шокшын вашлийыч. Пийалан, вэсэла илышым пушо, Сталинский Конституцийын тврэцшын кугу Сталинын прэзидиумыш лэкмыжэ годым улозал пэш вийан совым кырэн, „Ура!" кычкырэн вашлийэ. Сталинский Конституцийым приниматлаш погынышо калыкын колтымо дэлэгат-шамыч тўрлö - тўрлö йылмэ дэнэ Сталин йолташым саламлышт. Кажнэ дэлэгат Сталин йолташым йöратымым, мэмнан социалист родинлан мучашдымын прэданнэ улмым ончыктышт.

Сталин у Конституций проэкт нэргэн докладым пэш сайын, раш йылмэ дэнэ ыштыш. Мый вождьын кажнэ мутшым эшак кугу кумыл дэнэ колышгым.

Сталин йолташ дэнэ вашак лийын кидшым кормышталмэ, пийалан илыш пумыжлан тау ыштымэ шуэш. Тидэ шонымаш вашкэ шуо. Сїэздын кокымшо кэчыштыжэ пэрэрыв годым мэмнан дэкэ Михаил Иванович Калинин тольо да здоровитлыш. Мэ лачак кумытын—Марйа (Чуваш АССР-ын тракгористкажэ), Лэнин ордэнан Йэгошина Йэлэна (Мордва АССР ын знатнэ вольык ончышыжо) да мый шкэнан пашана нэргэн кутырэна ыльэ. Калинин йолташат мэмнан дэнэ пырльа кутыраш тўнгальэ.

Тудо мыйын паша нэргэн, ачий дэн авийын ожнысо илышышт нэргэн, могай калык гыч улмэм ласкан гына йодышто. Мый трактористка улмэм, пийалан да вэсэлан илымына нэргэн каласкалышым. Вара тудо мланна чылаланнат вэс кэчын национальный платьйым чийэн толаш кўштыш.

Вэс кэчын Михаил Иванович кўштымыжым шуктышна Каныш жап годым Калинин йолташ адак мэмнан дэкэ тольо да чыланамат вўчкалтыш Вара прэзидиумыш ўжын нангайыш.

Прэзидиумышто Калинин йолташ мэмнам Сталин, Ворошилов, Микойан йолташмыт дэнэ палдарыш. Сталин йолташ шыма кидшэ дэнэ кидэм шокшын кормыштальэ. Тидэ жап—мыйын эн пийалан жап. Сталин дэн Ворошилов йолташмыт мыйын марий платьйэм кугу интэрэс дэнэ ончышт. Марий платьйым ургымо шотышто Сталин йолташ кугу замэчаньым ыштыш.

— Тыгай платьым ышташ пэш шуко жап кўлэш. Садлан простойым да угларак сайракым ышташ тыршыман—маньэ тудо. А тугай платьйым ургаш жапат шуко ок кай, да вашкэрак шукташ лийэш,—ласкан гына умбакыжэ каласыш Сталин йолташ.

Варажым шэргэ Сталин йолташ колхоз илыш нэргэн ик мыньар йодышто..

..Сїэзд 11 кэчэ лийэ. 11 кэчэ Сталинский Конституцийым обсуждатлымэ Тидэ Конституцийын творэцшэ—кугу Сталин. 5 дэкабрьыштэ Конституцийым приниматлымэ годым кажнэ статьажым, кажнэ мутшым пэш сэрйозно, кэлгын ончымо да дэлэгат-шамычлан раш умландарымэ.

Сталинский Конституций социализм элысэ молодьожлан, тыгакак чыла шэмэр калыклан пэш кугу правам пуэн. Тунэмаш, пашам ышташ, канаш, совэтыш сайлаш мэмнан правана уло. Тидэ—пэш кугу пийал. Сталинский—Конституций тидэ айдэмын уло илышыжэ. Тыгай Конституцийым пумыжлан социализм элын уло шэмэр калыкшэ большэвик партийын вождьшо Сталин йолташлан кугу таум каласа.

Мэмнан дэнэ чыла шэмэр калык кумда волгыдо корно дэнэ ончыко кайа. Мэмнан дэнэ паша ўчаша, куанымашан сылнэ мур йонга.

И. Музуров.

СССР ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТ ДЭПУТАТЫШ МАРИЙ КАЛЫКЫН КАНДИДАТШЭ

Чрэзвычайнэ VIII-шэ Всэсойузный Сїэздын дэлэгатшэ, СССР Вэрховный Совэтыш кандидат И. Н. МИКЭРКИН

Кырык-Мари район „Аврора" колхоз прэдсэдатэль Иван Никонорович Микэркин йолташым мэмнан рэспубликысэ шэмэр - шамыч сайын палат. Колхоз стройым пэнгыдэмдышаш вэрч кучэдалмэ пашаштэ тудын нöлтшö чапшэ, тудын лўмжö кумдан шарлэн. Тудо колхоз строитэльствын эн чаплэ, прэданнэ, знатнэ йэнгжэ гыч икгыжэ. Тудо колхозник-шамычын чаплэ, зажиточно, культурно да пийалан илышышт вэрч большэвикла кучэдалэш, тудо колхозник-шамычым Сталинский корно дэнэ пэнгыдын да ўшанлын нангайа, тудо йöратымэ кугу родинылан уло шўм кумыл жо дэнэ прэданнэ. Садлан вэт тудым Кырык-Мари избиратэльный округысо шэмэр - шамыч Национальность Совэт дэпутатыш кандидатлан ик йўк дэнэ выдвигатлэныт.

Иван Никонорович у илыш вэрч кучэдалмашэш кушкын. Тудын рвэзэ годсо илышыжэ пэш нэлэ да ойган улмаш. Тудын ачаж дэн аважэ пойан - шамычлан йара гайак пашам ыштэныт. Тыгай нэлэ илыш Иван Никоноровичлан кугун тунэмаш эрыкым пуэн огыл. Тудлан йал школыштыжат тунэмаш пэш нэлэ лийын. Сэльский школ гыч тунэм лэкмэкэ, тудо армийыш каймэшкыжэ Козмодэмйанск питомникыштэ пашам ыштэн. Армийыштэ гына тудын ончылно кумда корно почылтын. Тудо шэмэр калыклан эрык илышым кондышо совэт властьым аралаш, Йошкар армийын вийжым пэнгыдэмдаш уло кумылжым пыштэн пижэш. Йошкар армий радамыштэ улмыжо годым самоотвэржэннэ службылан Пэтроградысэ Пашазэ-Крэсаньык да Красноармэйэц дэпутат-шамыч Совэт тудым шöртньö час дэнэ наградитлэн.

Армий гыч пöртылмэк, Иван Никонорович йалыштэ Совэт властьым пэнгыдэмдышаш вэрч кучэдалаш тўнгалэш. Тудо 1932 ийыштэ колхозыш пура. Колхозышто гына шэмэр-шамычын илышыштым зажиточныйым, пийаланым ышташ лиймым тудо колхозышко пурымыжо сэмынак раш умылэн налын. Колхоз пашам вийангдаш тудо уло вийжым, мастарлыкшым пышта. Пэрвой ий рäдовой колхозниклан, кокымшо ий — бригадирлан пашам ышта, а кумышо ий—1934 ийыштэ колхозник-шамыч тудым колхоз прэдсэдатэльан шогалтат.

1933 ийыштэ Сталин йолташын „Колхозым большэвистскийым, а колхозник-шамычым зажиточныйым ышташ" манын ончыктымыжым Микэркин йолташ шкэ пашаштыжэ шарнэн да илышыш чэсть дэнэ пуртышаш вэрч кучэдалын шогэн. Кум ий коклаштэ „Аврора" колхоз кугу сэнгымашым шуын. Колхозник-шамыч зажиточно да культурно илыш корныш пэнгыдын шогальныт.

Иван Никоноровичын, мэмнан рэспубликын знатнэ йэнгжын, илышыштыжэ чаплэ страницым йатыр ужаш лийэш. Колхозым большэвикла вуйлатымыжлан кöра, государствэ ончылно чыла обйазатэльствым жапыштэ шуктэн шогымыжлан кöра шэмэр шамыч тудым Чрэзвычайнэ VIII Всэсойузный да XVII Всэроссийский сїэздыш дэлэгатлан колтэныт. Микэркин йолташ моло дэлэгат-шамыч дэнэ пырльа, Сталин йолташ дэнэ пырльа кок кугу историчэский докумэнтым — совэт государствын тўн законжым—Сталинский Конституцийым приниматлэн да тудын шочшыжым — РСФСР Конституцийым рэдактироватлэн да приниматлэн.

Сїэзд гыч пöртылмэкыжэ колхозник-шамыч ончылно отчотым ыштымыжэ годым Микэркин йолташ тыгэ каласэн:

—Ик капиталистичэский элыштат пашазэ дэн шэмэр-шамычын пашалан, канаш, тунэмаш, полышлан дамландылан права ит укэ. Совэт элыштэ гына шэмэр-шамычлан чыла права пуалтын. Садлан мэ колхозышто пашам чэстнэ, прэданнэ ыштышаш улына.

Иван Никонорович тидым чэсть дэнэ шуктэн шога да шуктэн шогаш тўнгалэш. Марий калык шкэнжын достойно эргыжлан, партий дэн родинлан прэданнэ улшо Иван Никонорович Микэркин йолташлан шкэ йўкшым пуа.

Калык тушман-шамычым чаманыдэ разоблачитлаш да куклэн лукташ

Марий рэспублик тэрриторийыштэ фашизмын троцкистско - бухаринский агэнтшэ - шамычын кугу бандыжым — буржуазный националист-шамычым разоблачитлымэ да шалатымэ. Марий калыкын нинэ подлый тушманжэ-шамыч мэмнан рэспубликыштэ пэш шуко врэдитлэныт, йатыр шкэ осал пашаштым ыштэныт. Тугэ гынат, нинэ контррэволюционный сволочь - шамычын шалатымэк йужо партийнэ организацийжэ шкэ бдительностьшым нӱшкэмдэн, тушман ындэ разоблачитлалтын, тудо шалаталтын, садын дэнэ тыпланашат лийэш, манын шотлэн.

Но тушман чойа, шкэжын чурийжым тудо тӱрлӧ сэмын лэвэдэш. Тӱрлӧ маскым чийа, двурушничатла. „Кызытсэ врэдитэль дэн дивэрсант-шамыч кэч могай флаг дэнэ—кэрэк троцкист, кэрэк бухаринэц флаг дэнэ лэвэдалтыт гынат пашазэ движэньыштэ политичэский тэчэний шот гыч шукэртак лэктыныт. Нуно профэссиональнэ врэдитэль, дивэрсант, шпион дэн пуштэдышэ-шамычын принципдымэ да идэйдымэ бандышкэ савырнэныт. Кызыт, мыйын шонымаштэм, тидэ чылэлан раш Пэш раш: тидэ господа-шамычым пашазэ классын тушманжылан шотлаш, родинам ужалышэ-шамычлан шотлэ, шалатэн пытараш да куклэн луктэдаш возэт. Тидэ раш да тидым умбакыжэ умылтарымат ок кӱл" —Тэвэ тыгэ Сталин йолташ ВКП(б) ЦК-ан фэвраль - мартысэ Плэнумыштэ ойлэн ыльэ.

Тугэ гынат, Сталин йолташын тидэ раш ончыктымыжым мэмнан рэспубликысэ йужо партийнэ организаций умлэн огыл. СССР Вэрховный Совэтыш сайлымашлан йамдылалтмаш тидым ончыкта: тушман ок малэ, сайлымашым сайын э р т а р а ш йамдылалтмашт ә тӱрлӧ сэмын чараклылаш да тудым кӱрлаш тырша. Йатыр районышто (Оршанкэ, Пэктубайэво, Йурин) тушман-шамыч СССР Вэрховный Совэтыш марий калыкын выдвигатлымэ кандидатыштым тӱрлӧ сэмын лавырандаш тӧчат. Избирательный комиссий члэншамыч ӱмбак покушэньым ыштылыт. Но тидэ тушманлан осал пашаштлан чыла вэрэак кӱлэш отпор ок пуалт.

Вэрлаштэ тыгай факт улмым иктэ дэнэ вэлэ умылтараш лийэш. Пӱсӧ рэволюционный бдигэльность укэ, тидэ факт-шамыч тушман-шамыч вашгэрэш рэшитэльнэ кучэдалмаш укэ улмым ончыктат. Троцкистско - бухаринский послэдыш шамычын альэ чылажак разоблачитлэн да пытарэн шуктымо огыл маын тэвэ тыгай факт-шамычат ойлат.

НКВД орган дэн партийнэ организаций марий калыкын эн шыдэ тушманжым МАССР Исполкомын ожнысо прэдсэдатэльжым П. И. Андрэйэвым разоблачитлэныт. Андрэйэв 1921 ий гычак контррэволюционный буржуазнэ националистичэский организацийын активнэ члэнжэ лийын. Партий дэн совэт власть ваштарэш кучэдалмаштэ тудо эн активнэ участвоватлэн. Бэспэчность да ротозэйство дэнэ пайдаланэн, Андрэйэв пэш шыман маскировайлалтын да двурушничатлэн, йатыр ий мучко подлэвной, врэдитэльский, контррэволюционный пашам ыштэн шогэн. Маритранлэс начальник улмыжо годым Андрэйэв врэдитэльский кадрым погэн да тудым прэдприйатьэшкэ шогалтэн. Мутлан тэвэ Лопатив дрэвкомбинатыш дирэкторлан Андрэйэв Лэбэдэвым колтэн, тудыжо комбинатым врэдитэльский кумдангэ дэн да производствылан пэш кугу зийаным ыштэн.

Калык тушман Андрэйэвын кандидатуржо Морко избирательный округышто СССР Вэрховный Совэт Национальность Совэтыш выдвигатлалтын. Тидэ фактым лачак рэволюционно бдительность нӱшкэммэ дэнэ да идиот чэр—бэспэчность дэнэ вэлэ умылтараш лийэш.

А партий Морко райкомысо ойго вуйлатышэ-шамыч тэвэ тынарыш шонэн шуктэныт: Андрэйэвлан лӱмын моктымо письмам возэныт, марий калыкын тушманжэ ончылно йӧраш тӧчэн, тудым мэмнан рэспубликысэ шэмэр - шамычын „вождьышкыжэ" шумэш нӧлтэныт.

Партий Йоласал райкомын ожнысо сэкрэтарьжэ Путниковым разоблачитлымэ. Тудат Йоласал райойысо буржуазный националист-шамычым аралэн да нунын тушман пашаштым лэвэдын шогэн вэлэ огыл, но шкэжат тудо буржуазный националист, марий калыкын эн осал тушманжэ. Тугак ВКП(б) Обком кызыт Ситниковым—Пэктубай райкомын ожнысо сэкрэтарьжым двурушник улмыжлан да Пэктубай райойысо разоблачитлымэ калык тушман - шамычлан полшэн шогымыжлан партий гыч луктын.

Тидэ факт-шамыч гыч мланна ик выводым гына ыштыман: рэволюционный бдительностьым адакат кӱш кӧ нӧлташ да марий калыкын тушманжэ-шамычым кэч кузэ нуно лэвэдалтыт гынат, разоблачитлаш да чаманыдэ пытараш. Областной партийнэ организаций вуйлатымэ почэш мэмнан рэспубликысэ шэмэр калык, кызытэн кугу пайрэмлан—СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчылан йамдылалтын, чыла тӱрлӧ тушман-шамычын осал пашаштлан эн пэнгыдэ отпорым пуат да мэмнан родинан измэнник-шамычын шакшэ бандыжым мучашкэ шумэш разоблачитлат.

АГИТАТОР-ШАМЫЧЫМ ВУЙЛАТАШ КӰЛЭШ

Марий-Турэк райкомол Вэрховный Совэтыш сайлымаштэ пэш начар участвоватла. Агитатор - шамычым огыт вуйлатэ, пропсэминарым, инструктивный совэщаньым ик канат эртарэн огытыл. Адак молодьож коклаштэ у избирательный законым умылтараш агитатор-шамычым ойырэн огытыл. Колхоз молодьож коклаштэ кузэ агитацион но паша кайа райкомол сэкрэтарь Архипов йолташ ок шинчэ.

Вэт садланак шуко пропагандист да агитатор-шамыч пашам пэш начар ыштат.

Тэвэ „Новая жизнь", „Друзья", „Вторая пятилэтка", Сталин лӱм колхозлаштэ молодьож у избирательный законым огыт шинчэ. Агитатор - шамыч пашам пэш начар ыштат. Тыгак Павловский совхозышто пропагандэ пашам пэш начар ыштат.

Комсорг да комсомол комитэт сэкрэтарь-шамычат агитационно пашам начар вуйлатат. Райкомол нунылан полшымым пуэн огыл.

Тэвэ 28 ноябрьыштэ комсорг-шамыч совэщаньым эртарыш. Но совэщаньылан йамдылалтын огытыл. Архипов йолташ комсорг-шамычлан кузэ агитационно пашам организоватлаш умылтарэн ыш пу. Адак совэщаньышкыжат 44 комсорг гыч 19 комсорг гына толын. Нуныжат райцэнтр гыч гына ыльыч.

Агитационно пашам самотьоклан кудалташ Архипов йолташлан нигбат правам пуэн огыл. Райкомоллан пропагандэ пашам опэративнэ вуйлаташ пижман. С.

Йоҥгылышым кызытак тӧрлатыман

Токтар Сола йал совэт (Торйал район) Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчылан пэш начар йамдылалтэш. Избирательный спискым варэш кодын составитлаш тӱҥалыныт. Адак спискыштэ пэш шуко йоҥгылышым ыштылыныт. Йал совэт мучко 100 йэнгым спискыш пуртымо огытыл. Адак 60 ийаш дэч кугум лӱмынак спискыш возэ огытыл. Шуко избиратэль - шамычын фамильыштым дэн лӱмыштым йоҥгылыш возэныт.

Кузэ вара тыгай йоҥгылыш лийэдэн? Йал совэт вуйлатышэ Кашин спискым составитлаш кӧлан вэрэштын тудлан пуэдэн. Тидын дэнэ гына тыгай кугу йоҥгылыш - шамычым ыштылыныт.

Комсомол организаций йоҥгылышым тӧрлаташ ок полшо.

Шишкин С.

У избиратэльный законым тунэмыт

Мэ, Арбан пэлэ кыдалаш шкэ ышто тунэмшэ-шамыч (Йошкар Ола район) шкэнан ача-аваланна у избиратэльный законым умыландарэна. Нуно пэш сайын колыштыт.

Алэксандров И. М.

Социалистичэский дэн буржуазнэ дэмократий

Буржуазнэ государствын конституцийыштэ дэмократийым да тӱрлӧ правам пумо нэргэн возымо. Тидын дэнэ капиталист калык государствэнный власть калык дэч лэктын шога, манын калыкым ондалат. Чынжым гын, капиталист государствыштэ, эксплоатаций улмо дэнэ ни гунамат дэмократий лийын ок кэрт.

Мутлан налына всэобщий избирательный п р а в а м. Мэмнан социалистичэский государствыштэ Сталинский Конституций почэш всэобщий, равный да прамой избирательный права вэргэшэн тайнэ голосованьэ сайлымаш дэнэ эртаралтэш. СССР-ыштэ наций дэн расэ, вэра кучымаш дэн образоватэльный цэнз, тыгак социальный происхождэний шотышто нимогай ограничэний укэ. Мэмнан дэнэ чыла граждан-шамыч 18 ийаш гыч сайлэн да сайлалтын кэрташ праван улыт.

Тыгай чын всэобщий сайлымашым ик буржуазнэ государствыт ок шинчэ. Кажнэ буржуазнэ государствыштэ сайлымаштэ участвоватлымаш гыч шэмэр калыкым кораҥдышлан тӱрлӧ ограничэний ыштымэ Тидэ ограничэний эн ондак молодьожлан логалэш.

Соэдиньонный Ш т а т Амэрикыштэ избирательный права 21 ий дэч кугурэклан вэлэ пуалтын. Но 25 ий лиймэкыштэ нунын сайлалтын кэрташ правашт укэ. Ӱлыл палатыш 25 ийаш гыч, вэрхний палатыш (сэнатыш) 30 ийаш гыч гына сайлалтын кэртыт. Английыштэ ӱлыл палатыш 25 ий дэч изи сайлалт огэш кэрт, вэрхний палатыш огыт сайлэ, а король назначайа. Францийыштат ик шот дэнэ цэнз ыштымым. Тушто вэрхний палатыш 40 ийаш гыч гына сайлалт кэртыт. Шуко капиталист государствыштэ (Францийыштэ, Швэйцарийыштэ) сайлымаш права дэч ӱдыр-амаш лишитлымэ улыт.

Колонийлаштэ капиталист кид дэнэ пызырналт илышэ калык чыланат права дэч лишитлымэ улыт. Нуным сайлымаш права гыч лишитлаш тӱрлӧ ограничэний ыштэлтын. САШ-ыштэ миллион дэнэ нэгр-шамычым англий йылмым шинчыдымылан лишитлэн. Адак илымэ шот дэнэ цэнз ыштатын. Пос на штатыштэ ик вэрыштэ 1-2 ийым ок илэ гын, сайлымаш права ок пуалт. Тидын дэнэ миллион дэнэ бэзработный да сэзонный пашазэ-шамыч избирательный права дэч лишитлалтыныт.

Тыгак капиталист элласэ тэ—„армий политикыштэ ок шого"—манын чыла салтак, матрос да низший воэнноелужащий сайлымаш права дэч лишитлымэ улыт.

Английыштэ промышлэнный прэдприйатий кучышо дэн торговой-шамыч, нунын ватышт кок йӱкым илымэ пуэн кэргыт. Ик йӱкым илымэ вэрыштыт гыч, вэсыжым шкэ прэдприйатий г ы ч ы н пуат. Парижыштэ (Франций) буржуазий илымэ, округ гыч 8 тӱжэм избиратэль колта, а пашазэ илымэ избирательный округ гыч 50 тӱжэм избиратэль ик дэпутатым гына колта.

Кандидат выставитлымэ порьадкат буржуазийлан кугу прэимущэствым ышта. Йапонийыштэ кандидатым выставитлашлан 2 тӱжэм иэн (100 иэн—153 т. 97 ыр. шога) залогым пыштыман. Английыштэ кандидатлан 150 фунт стэрлинг (3750 тэнгэ) залогым пыштыман. Адак тудо голосоватлымэ кокла гыч шым ужаш йӱкым погэн огыл гын, залог мӧнгэш ок пуалт.

СССР-ын Сталинский Конституцийжэ тӱньаштэ эн дэмократичный, шэмэр калыкын интэрэсшым, праважым арала.

Социализм элыштэ активныйлан да пасивныйлан огыт шэлалт. Ӱдрамаш пӧръэнг дэнэ тӧрак сайлымаштэ активнэ участвоватлэн, сайлэн да сайлалтын кэртэш. Красноармэйэц, краснофлотэц-шамычат шкэ дэпутатыштым сайлаш праван улыт. Мэмнан дэнэ кандидатын достойностьшым тудын пойан улмыжо да чинжэ дэнэ огыт опрэдэлитлалтэш, а Лэнин-Сталин партийлан, родиналан прэданностьшо дэнэ аклалтэш.

СССР Вэрховный Совэтыш сайлымаш мэмнан кугу родинын вийжым пэнгыдэмдэ, шэмэр калыкын сэнгымашым нэнгайышэ Лэнин Сталин партий йыр чумыра.

182

СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчын кузэ голосоватлаш

1 СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчын избиратэльлан шкэнжын избиратэльный участкышкыжэ эрдэнэ 6 шагат гыч йўдым 12 шагат мартэ шканжак миймаn Шкэ пэлэн паспортым, йа колхозный книжкам, йа профсойуз билэтым, йа личность нэргэн вэс удостовэрэным налман.

2 Тидэ докумэнтым избиратэль участковый избиратэльный комисеий сэкрэтарьлан избиратэль-шамыч спискэш палэмдашлан ончыкта.

3 Избиратэль-шамыч спискэ почэш тэргэн налмэк да избиратэль-шамыч спискэш палэмдымэк избиратэль бўллэтэным да установитлымэ образэцан конвэртым налэш.

4 Избиратэльный бўллэтэным заполньайаш ойрымо пӧлӧмыш кайэн избиратэль кажнэ избиратэльный бўллэтэньыштэ кӧн вэрч голосоватлымэ кандидатшын фамильыжым кода, молыжым удралэш.

5 Избиратэль бўллэтэнь-шамычым конвэртыш пышта да конвэртым пыжыкта.

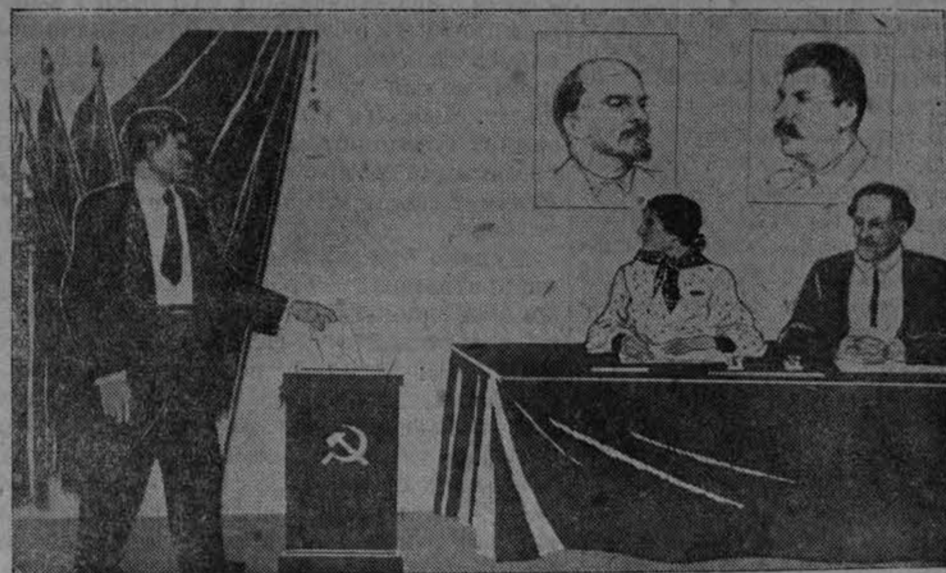

6 Избиратэль участковый избиратэльный комиссий шинчымэ пӧлэмыш пура да избиратэльный бўллэтэньан конвэртым избиратэльный йашыкыш колта.

Отв. рэдактор— Г. М. ЭРСКИЙ.

Упол. Марлита А-538. Тираж 2860 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСм Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К"